

Finn hangtan

**Suomen kielen
vokaalijärjestelmä**

A magánhangzók jellemz i

Suomen kielen vokaalijärjestelmä

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalinen		labiaalinen		illabiaalinen		labiaalinen	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>uu</i>	<i>i</i>	<i>ii</i>	<i>y</i>	<i>yy</i>
		<i>o</i>	<i>oo</i>	<i>e</i>	<i>ee</i>	<i>ö</i>	<i>öö</i>
<i>a</i>	<i>aa</i>			<i>ä</i>	<i>ää</i>		

1) kielen vaakasuora toiminta (a nyelv vízszintes mozgása alapján)

- etuvokaalit (előlképzett, palatális, MAGAS)
- takavokaalit (hátképzett, veláris, MÉLY)

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalinen		labiaalinen		illabiaalinen		labiaalinen	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>uu</i>	<i>i</i>	<i>ii</i>	<i>y</i>	<i>yy</i>
		<i>o</i>	<i>oo</i>	<i>e</i>	<i>ee</i>	<i>ö</i>	<i>öö</i>
<i>a</i>	<i>aa</i>			<i>ä</i>	<i>ää</i>		

2) kielen pystysuora toiminta (függ leges mozgás):

- suppeat (zárt), esim. *u, i, y*
- puolisuppeat (félig zárt), esim. *o, e, ö*
- väljät (nyílt)m, esim. *a, ä*

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalinen		labiaalinen		illabiaalinen		labiaalinen	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>uu</i>	<i>i</i>	<i>ii</i>	<i>y</i>	<i>yy</i>
		<i>o</i>	<i>oo</i>	<i>e</i>	<i>ee</i>	<i>ö</i>	<i>öö</i>
<i>a</i>	<i>aa</i>			<i>ä</i>	<i>ää</i>		

- 3) huulien toiminta: labiaalinen, illabiaalinen
 4) pituus: lyhyt, pitkä (1:3)

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalinen		labiaalinen		illabiaalinen		labiaalinen	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>uu</i>	<i>i</i>	<i>ii</i>	<i>y</i>	<i>yy</i>
		<i>o</i>	<i>oo</i>	<i>e</i>	<i>ee</i>	<i>ö</i>	<i>öö</i>
<i>a</i>	<i>aa</i>			<i>ä</i>	<i>ää</i>		

*latu 'sínyom' - laatu 'min ség'
 tuli 't z' - tuuli 'szél'
 kor-kór
 kör-k r*

A **magánhangzók leírása kinematikusan** 6 jellemző jegy megadásával történik:

- zöngés
- nem nazális
- a nyelv vízszintes állása (elöl vagy hátul képzett, azaz palatális (magas)vagy veláris (mély))
- a nyelv függőleges állása (legalsó, alsó, középső vagy felső nyelvállású)
- ajakartikuláció (labiális vagy illabiális)
- időtartam (rövid vagy hosszú)

Unkarin kielen vokaalijärjestelmä

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalinen		labiaalinen		illabiaalinen		labiaalinen	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>ú</i>	<i>i</i>	<i>í</i>	<i>ü</i>	
		<i>o</i>	<i>ó</i>	(ë)	<i>é</i>	<i>ö</i>	
(ü)	<i>á</i>	<i>a</i>	( )	<i>e</i>	( )		

A magyartól eltér hangok a finnben

TAKAVOKAALIT				ETUVOKAALIT			
illabiaalin		labiaalin		illabiaalin		labiaalin	
lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä	lyhyt	pitkä
		<i>u</i>	<i>uu</i>	<i>i</i>	<i>ii</i>	<i>y</i>	<i>yy</i>
		<i>o</i>	<i>oo</i>	<i>e</i>	<i>ee</i>	<i>ö</i>	<i>öö</i>
a	<i>aa</i>			ä	ää		

magyar

a

e

é

finn

à

ë

ä

ee

lensi ('repült') ~ *länsi* ('nyugat'), *leski* ('özvegy') ~ *läski* ('kövér ember'), *Teitä* (Önöket) ~ *täitä* ('tetveket'), *veli* ('fiútestvér') ~ *väli* ('köz')

Diftongusok: kettő shangzó

Diftongit (pariääntiö eli kaksoisääntiö)

Két magánhangzó egyszótagos kapcsolata

nyíló diftongusok:

uo   *yö*   *ie*

záródó diftongusok:

↑
au   *ou*
eu   *iu*
äy   *öy*
ai   *oi*
ui   *öi*
yi   *äi*
ei

- első szótagban majdnem mindig diftongus: *koulu*, *suomalainen*
- a többi V1V2 nem diftongus: *lu-en*, *no-pe-a*, *kou-lu-a*

Jelentéslekülönít szerep:

lyödä 'üt' - löytää 'talál'

ai: kaivo, vaimo, raita, paita, vain
ei: hei, vei, seinä, leipä, eilen
oi: koivu, poika, toinen, samoin, voi
ui: kuiva, uida, suihku, puisto, muikku
yi: syitä, lyhyitä, hymyillä, kevyitä
äi: äiti, läike, päin, säilyke, näin
öi: söi, töitä, voitaa, säilöi, näköinen
au: auto, taulu, sauna, vauva, lauta
eu: reuna, seura, peura, euro
iu: kiulu, viulu, siunaus, tiukka
ou: Oulu, koulu, joulu, noutaa
äy: mäyrä, täynnä, käydä, täytyy
öy: löytää, pöytä, pöyhkeä, köyhä
uo: Suomi, suo, suola, ruoka, luona
yö: työ, vyö, syödä, lyödä, pyörä
ie: tie, pieni, kieli, hieno, mies

Finn magánhangzók hanggyakorisági vizsgálatai

340.000 leütés (100 oldalnyi A4-es, 12 pontos szöveg)

Ha mechanikusan csak a bet ket számoljuk:

150 971 (**44,4%**) magánhangzó

Finn magánhangzók hanggyakorisági vizsgálatai

<i>i</i>	24%	rövid magánhangzó:	78,5%
<i>a</i>	23%	hosszú magánhangzó:	9,2%
<i>e</i>	18%	diftongus:	12,3%
<i>o</i>	11%		
<i>u</i>	11%	veláris (<i>a, o, u</i>)	45,4%
ä	7,5%	palatális (ä , <i>e, i, ö, y</i>)	54,6%
<i>y</i>	4%		
<i>ö</i>	1%	alsó nyelvállású (<i>a, ä</i>)	30,9%
		középs nyelvállású (<i>o, e, ö</i>)	30,0%
		fels nyelvállású (<i>u, i, y</i>)	39,1%
		labiális (<i>o, u, ö, y</i>)	27,2%
		illabiális (<i>a, ä, e, i</i>)	72,8%

Finn magánhangzók hanggyakorisági vizsgálatai

Magánhangzók és mássalhangzók aránya

az észetben:	45:55
a finnben:	45:55
a németben:	49:51
a magyarban:	39:61
szlovákban:	40:60
a lengyelben:	22,5: 87,5

krk 'nyak, torok'
krhla 'tölcsér'

krvny 'véres'
klbko 'gombolyag'
vlhky 'komoly, fontos'
vlk 'farkas'
vrba 'f zfa'
vrzga 'nyikorog'
vzdych 'lélegzet'
vzh ad 'küls , kinézet'

zmrzlina 'fagylalt'

Alavilla mailla hallanvaara.

Ajaa hiljaa illalla sillalla!

hääyöaie

A magyar mekeg nyelv?

e: 17,1 %,

a: 21,6 %

o: 10,2 %

i: 10 %

ë: 8,9 %

á: 8,8 %

é: 8,8 %

ö: 3,4 %

u: 2,4 %

ó: 2,1 %

: 2,1 %

ü: 1,6 %

î: 1,3 %

ú: 1,2 %

: 0,6 %.

mentek

mentäk

mëntek

mëntäk

mentesek valami alól

megmentek valakit (jelen E/3)

k mentek valahova (múlt T/3)

ti elmentek valahova (jelen T/2)

A 14 magyar magánhangzófonéma közül
kb. 26 % e vagy é, 22 % a,

A finnben: 7,5%

A finnben: 23%

a lengyel: 22,5: 87,5

Työnnä sormi kurkun läpi!

Str prst skrz krk!

Dugd egy ujjad a torkodba!

magy. *értsd* *fiaiéi*

A magánhangzó-mássalhangzó arány

a japánban	50:50
a magyarban	39:61
a finnben	45:55
a lengyelben	22:88